

Veilig en gezond werken bij Raaak Personeel

Afdeling Bouw en Techniek

Inhoudsopgave

Beleidsverklaring.....	3
Inleiding.....	4
Het beheersen van risico's	5
Veiligheid, gezondheid en milieu	7
Verantwoordelijkheid	8
Incidentenmelding- en rapportage	9
Persoonlijke beschermingsmiddelen	10
Brand- en explosiegevaar.....	13
Orde en Netheid	14
Milieuzorg	14
Specifieke regels.....	15
Werken op hoogte.....	18
Algemene voorschriften	25
Bedrijfsgezondheidskundige aspecten	26
Pictogrammen	27
Redding- en ontruiming.....	28

BELEIDSVERKLARING VCU

De directie van Raaak Personeel B.V. zal bij het voorbereiden en uitvoeren van het algemeen ondernemingsbeleid, het beleid mede richten op een zo groot mogelijke veiligheid, een zo goed mogelijke bescherming van de gezondheid, het bevorderen van het welzijn en het voorkomen van ziekteverzuim in verband met de arbeid. Thuiswerken wordt gefaciliteerd.

Het beleid is gericht op het bevorderen en handhaven van een zodanige werkwijze en gedrag dat persoonlijk letsel en/of schade aan de gezondheid aan medewerkers en derden, alsmede materiële schade worden voorkomen. Uitgangspunt van het beleid is tenminste te voldoen aan de vigerende wetgeving op het gebied van arbeidsomstandigheden, veiligheid en gezondheid voor alle kantoren handelend onder naam van Raaak Personeel.

Raaak Personeel B.V. staat in voor een zorgzame plaatsing van uitzendkrachten met duidelijke afspraken met de inlener om de veiligheidsregels te respecteren, verder zal gestreefd worden naar een continue verbetering van de veiligheid en gezondheid.

Er zal jaarlijks een VG-jaaractieplan worden opgesteld om het streven naar continue verbetering te concretiseren. Evaluatie van dit plan zal (jaarlijks) plaatsvinden door de directie.

Van iedere medewerker(ster) wordt in het kader van zijn functie, rechten, verantwoordelijkheden en algemeen geaccepteerde gebruiken, verwacht dat hij/zij zijn/haar activiteiten volgens het VCU-handboek uitvoert en dat hij/zij een actieve bijdrage levert aan de uitvoering van het geformuleerde beleid.

Als VCU-coördinator binnen Raaak Personeel B.V. is de heer P. Slijngard aangesteld.

Deze beleidsverklaring is openbaar en ligt ter inzage voor alle werknemers bij de directie van Raaak Personeel B.V.

Deze beleidsverklaring zal elke drie jaar worden herzien.

Alblasserdam, 28 december 2023

Nana Verveen
Directeur Finance & Organisatie

INLEIDING

In deze gids zijn een aantal algemene regels opgenomen die van toepassing zijn op de veiligheid en gezondheid van alle medewerkers van RAAK Personeel.

De gids bevat, naast algemene regels, een aantal algemene zaken met betrekking tot de wet- en regelgeving rond Arbeidsomstandigheden. De zorg voor de veiligheid en gezondheid wordt beschreven in het VCU-handboek. Hierin is voor consultants en leidinggevenden terug te vinden wat de te volgen procedure is bij aanvraag van uitzendkrachten en het vastleggen van afspraken m.b.t. VG-aspecten (zoals instructie, informatie, PBM, opleiding en ervaring) en tevens hoe een zorgvuldige selectie te maken van uitzendkrachten staat in het handboek beschreven.

Het standpunt met betrekking tot veiligheid en gezondheid is verwoord in een beleidsverklaring. Deze verklaring is in deze veiligheidsgids en het 'VCU-handboek' opgenomen. Met behulp van procedures en (werk-)voorschriften wordt invulling gegeven aan het beleid.

HET BEHEERSEN VAN RISICO'S

Eén van de belangrijke redenen om arbeidsomstandighedenbeleid (ofwel Arbobeleid) uit te voeren is het voorkomen van letsel (aan mensen) en schade (aan materieel en gebouwen). Om dit actief en succesvol te doen is het belangrijk om de juiste middelen en mogelijkheden te verschaffen en de ruimte te geven om veilig te werken.

Risico's

Risico's zullen bij alle soorten werkzaamheden voorkomen.

Bij een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) wordt gekeken naar de risico's in de werksituatie. Hierbij wordt steeds een inschatting gemaakt van de kans op een ongeval en het gevolg van dat mogelijk ongeval.

Risicofactoren kunnen worden onderverdeeld in:

Organisatorische-, Technische/fysische- en Sociaal individuele risicofactoren

Organisatorische risicofactoren

Het is belangrijk dat mensen de ruimte krijgen om veilig te werken, niet alleen door voldoende tijd ter beschikking te stellen, maar ook door de ideeën van mensen ten aanzien van veiligheid serieus te nemen. Voorbeelden van organisatorische factoren zijn:

- Het arbobeleid;
- Selectie van personeel;
- Mogelijkheden voor opleiding en training;
- Werkvoorbereiding en -planning;
- Rekening houden met arbeidsomstandigheden in het inkoopbeleid.

Technische/fysische risicofactoren

Dit zijn de belangrijkste factoren die het risico bepalen. Onder technische/fysische risicofactoren verstaan we de risico's als gevolg van de machines en installaties (het soort werk), maar ook de omgeving (de 'werkplek'). Bij alle werkzaamheden zijn er verschillende risico's (andere kans, maar vooral ander gevolg). Voorbeelden van deze factoren zijn:

- Omgeving en indeling werkplek;
- Constructie en opstelling machines;
- Eigenschappen van stoffen;
- De werking/aanwezigheid van machinebeveiligingen.

Voorbeelden

'Soort werk'

Een steigerbouwer loopt andere risico's dan een lasser. Een steigerbouwer werkt voornamelijk op hoogte en heeft dus als één van de 'risico's' het vallen van een in aanbouw zijnde steiger. Een lasser werkt met 'warmte' en 'vuurverschijnselen' en heeft dus te maken met risico's zoals brand en explosie.

'Werkplek'

Naast de risico's bij eigen werkzaamheden ('soort werk') heeft men ook te maken met de omgeving waarin wordt gewerkt, de 'werkplek'. Hier zijn vaak medewerkers van andere bedrijven (aannemers) bezig met hun werkzaamheden. Ook kan het zo zijn dat het ontwerp van de installatie niet ideaal is voor de uitvoering van de werkzaamheden (bijvoorbeeld kleine ruimte of warmte). Factoren, die invloed uitoefenen op risico's op de 'werkplek', zijn onder andere brand- en explosiegevaar, geluidsoverlast, slechte verlichting, omgevingslucht (slechte ventilatie) en rommel (slechte housekeeping).

Sociaal individuele risicofactoren

Sociaal individuele risicofactoren bepalen voor een groot gedeelte het gedrag van de mens. De mens heeft een groot aandeel in de risico's die aanwezig zijn op de werkplek. Dit aandeel hangt af van kennis en ervaring. Mensen dienen te beschikken over de juiste kennis voordat zij risicovolle werkzaamheden zonder problemen kunnen uitvoeren.

Een belangrijk aspect hierbij is ook de ervaring van de mensen die het werk uitvoeren. Ervaren medewerkers zijn vaak goed op de hoogte van de risico's van het werk en weten deze op de juiste wijze in te schatten.

VEILIGHEID, GEZONDHEID EN MILIEU

We hebben er alle belang bij om aandacht te besteden aan veiligheid, gezondheid en het milieu (VGM). Bij het uitvoeren van de dagelijkse werkzaamheden geldt voor de drie aandachtsgebieden de volgende betekenis:

Veiligheid

"Veiligheid is het bewust nemen van een aanvaardbaar risico".

'Risico' in deze definitie is de kans dat er een ongewenste gebeurtenis plaatsvindt met een bepaald ongewenst effect (gevolg).

Bij het uitvoeren van de dagelijkse werkzaamheden zullen we soms een risico moeten nemen. Als de werkzaamheden op een veilige manier worden uitgevoerd is er sprake van het aanvaarden van het risico, omdat we er dan bewust mee bezig zijn.

We noemen een risico aanvaardbaar, als:

- Diegene die het risico neemt het gevaar kent, de gevolgen en de kans erop kan beoordelen;
- Het gevaar zoveel mogelijk beperkt kan worden, zowel voor uzelf als voor anderen;
- Het risico aanvaard moet worden om het werk uit te voeren, als dat niet op een minder riskante manier kan.

Het aanvaardbaar zijn van het te nemen risico is zeer sterk persoonsgebonden. Wat de één aanvaardbaar vindt, heeft voor een ander nog niet aanvaardbaar te zijn. Dit is onder meer afhankelijk van opleiding, training, voorlichting en (werk-)ervaring.

Uitgangspunt blijft dat men zich bewust is van het risico dat men dagelijks toch loopt en dit voor zichzelf en omgeving aanvaardbaar acht.

Gezondheid

Naast veilig werken besteden we ook de nodige aandacht aan de gezondheid van alle werknemers. Hiernaast is in de Arbo-wet ook de zorg voor het welzijn als uitgangspunt voor het te voeren beleid meegenomen.

Globaal gelden de volgende definities:

- Gezondheid stelt de mens in staat volledig te functioneren, oa. in de uitvoering van werkzaamheden.
- Gezondheid binnen de werksituatie kan bijvoorbeeld worden afgemeten aan het aantal gezondheidsklachten en de ziekteverzuimcijfers.
- Welzijn omvat naast gezondheid, tevredenheid en waardering tijdens en als resultaat van de uitvoering van werkzaamheden. Welzijn binnen de werksituatie kan worden afgemeten aan de sfeer binnen het bedrijf en de collegialiteit.

Milieu

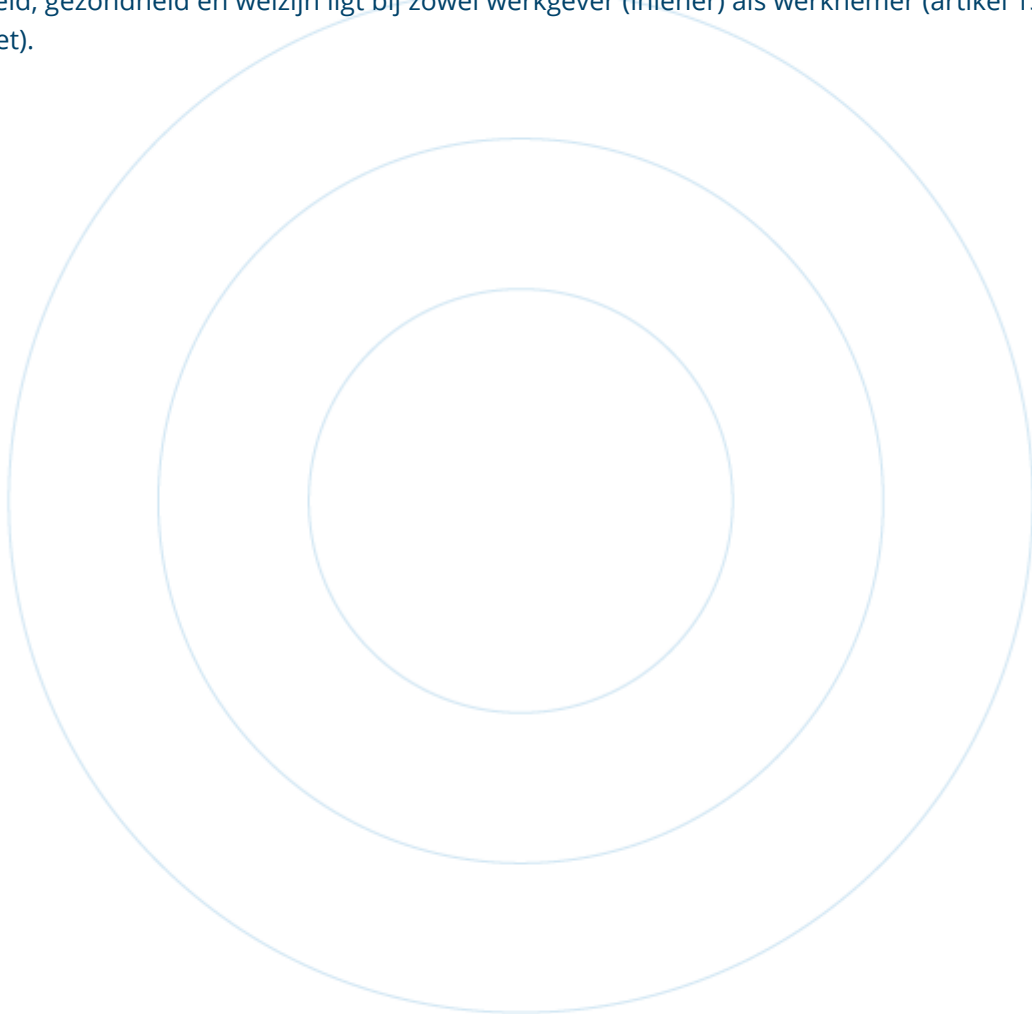
Tijdens het uitvoeren van diverse werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de bescherming van het milieu. Hierbij moet onder andere worden gedacht aan het werken volgens geldende vergunningvoorschriften op de werkplek en het (gescheiden) inzamelen van vrijkomende afvalstoffen.

VERANTWOORDELIJKHEID

Om een veilige en gezonde werksomgeving te waarborgen, zijn er afspraken gemaakt over waar bepaalde verantwoordelijkheden liggen.

Hierbij is er van uitgegaan dat de personen met verantwoordelijkheden ook de middelen en bevoegdheden hebben om hun taken naar behoren te kunnen vervullen.

Wettelijk gezien is de werkgever (inlener) in eerste instantie verantwoordelijk voor de veiligheid, gezondheid en het welzijn van de ingeleende werknemers. Echter, als de werknemers zich niet aan bepaalde verplichtingen houden, kunnen ook zij ter verantwoording worden geroepen (artikel 12, Arbowet). Gesteld kan dus worden dat de zorg voor arbeidsomstandigheden, veiligheid, gezondheid en welzijn ligt bij zowel werkgever (inlener) als werknemer (artikel 13, Arbowet).

INCIDENTENMELDING EN -RAPPORTAGE

Het doel van het melden en rapporteren van incidenten is het beknopt vastleggen en melden van (bijna) ongevallen om:

- De (mogelijke) negatieve effecten (verder) te beperken;
- Vergelijkbare incidenten in de toekomst te voorkomen;
- Nader onderzoek mogelijk te maken.

Het hoofddoel bij ongevallen en calamiteiten is altijd, de personen in veiligheid brengen en eerste hulp bieden. Tevens wordt getracht de persoonlijke en materiële schade zoveel mogelijk te beperken. De VG-functionaris beoordeelt welke directe maatregelen moeten worden genomen om herhaling te voorkomen. Deze maatregelen worden tevens genoteerd op het ongevalsmeldingsformulier.

Eenieder is verantwoordelijk voor het rapporteren van incidentmeldingen. De registratie van meldingsformulieren gebeurt door de VG-functionaris.

Het kan zijn dat op de diverse locaties andere regels gelden met betrekking tot het melden en rapporteren van incidenten. Deze zullen dan direct van toepassing zijn op de werknemers van RAAAK Personeel

Het meldingsformulier dient bij alle incidenten binnen het toepassingsgebied te worden ingevuld. Bedenk hierbij dat ook kleine incidenten van belang kunnen zijn, zodat hiervoor eventueel maatregelen genomen kunnen worden om herhaling (of erger!!!) te voorkomen.

PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN

Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) hebben de taak de mens te beschermen tegen de gevolgen van een incident. Voordat PBM worden gebruikt moet eerst worden gekeken of er andere maatregelen kunnen worden getroffen om de risico's van de werkzaamheden te verminderen. Met andere woorden er moet gekeken worden aan het bestrijden van gevaren bij de bron. Voorbeelden van het bestrijden van gevaren bij de bron zijn:

- Beveiligingen aanbrengen op machines en apparatuur;
- Schadelijke gassen, dampen en/of stof afzuigen door goede ventilatie;
- Vervangen van schadelijke grondstoffen door minder schadelijke grondstoffen met betrekking tot veiligheid, gezondheid en milieu;
- Aanbrengen van isolatie op machines en apparatuur die een hoge geluidsproductie kennen (b.v. omkasten van een compressor).

Pas als het bestrijden van gevaren bij de bron niet of onvoldoende mogelijk is, dienen PBM te worden gebruikt. Bij klachten of vragen met betrekking tot PBM kan contact worden opgenomen met uw direct leidinggevende, zodat deze actie kan ondernemen. In een groot aantal gevallen is het noodzakelijk om ter bescherming van uw persoonlijke gezondheid gebruik te maken van PBM. De inlener is in de Arbowet wettelijk verplicht gesteld voor het in voldoende mate ter beschikking stellen van PBM aan de medewerkers (dus ook ingeleende medewerkers).

RAAAK Personeel en de inlener stellen, indien nodig, de noodzakelijke PBM ter beschikking voor het operationele personeel. Hier wordt u door de consultant van op de hoogte gebracht vóór de uitzending. Denk bij PBM o.a. aan:

- Veiligheidsschoenen;
- Gehoorbescherming;
- Veiligheidsbril;
- Handschoenen;
- Helm.

Indien voor specifieke projecten of klussen andere PBM nodig zijn, zullen deze door ons of door de opdrachtgever beschikbaar worden gesteld.

Oogbescherming

Men dient een veiligheidsbril te dragen indien er werkzaamheden worden verricht met een vergrote kans op oogbeschadiging, dus op plaatsen waar het dragen van een veiligheidsbril niet verplicht is. Voorbeelden hiervan zijn: werken met (accu-)zuur en slijpen.

Het is niet toegestaan dat men met een "gewone" bril werkt als vervanger van een veiligheidsbril. Deze valt namelijk in scherpe splinters uiteen als er iets met kracht tegenaan komt.

Voetbescherming

Op veel bedrijven bestaat een verplichting tot het dragen van veiligheidsschoenen. Het jaarlijks aantal slachtoffers met voetletsel is sterk teruggedrongen door het gebruik van de schoen met stalen neus. Veiligheidsschoenen c.q. -veiligheidslaarzen kunnen globaal een belasting van 2000 kg verdragen.

Het veiligheidsschoeisel is in diverse materialen verkrijgbaar, afhankelijk van de plaats waar ze gedragen moeten worden. Alleen het dragen van S-2 wordt aanbevolen. S-3 schoenen hebben tevens nog een stalen zool ter bescherming tegen het intrappen van spijkers.

Hoofdbescherming

Aangezien er op bouwlocaties een vergrote kans bestaat te worden getroffen door vallende voorwerpen, dient iedereen, waar dit verplicht is, een veiligheidshelm te dragen.

Om de drie jaar of eerder, indien uw helm scheuren of aantastingen vertoont, dient u de helm te vervangen door een nieuw exemplaar. Hierdoor wordt voorkomen dat de kwaliteit van de helmen te ver terugloopt onder invloed van zonlicht. De productiedatum staat aan de binnenzijde van de helm. Het dragen van metalen helmen is wettelijk verboden.

Beschermende kleding

Tijdens werkzaamheden waar de normale werkkleding onvoldoende bescherming biedt, is het gebruik van speciale beschermende kleding noodzakelijk. Plaatsen waar de kans groot is in aanraking te komen met chemicaliën of hete voorwerpen, moet de werkkleding geheel gesloten zijn en moeten de mouwen de gehele arm bedekken. Het dragen van sterk vervuilde overalls brengt bijkomende risico's met zich mee. Zorg voor schone (hele) overalls; ze verkleinen risico's en brengen een representatiever kwaliteitsbeeld naar voren.

Gehoorbescherming

Eén van de belangrijkste zintuigen die de mens heeft is het gehoor. Hiermee kunnen we met andere mensen communiceren. Als het gehoor te lang blootgesteld wordt aan te veel lawaai dan zal het onherstelbaar beschadigd worden. Lawaai met een geluidsniveau boven de 80 dB(A) geeft een verhoogde kans op blijvende gehoorbeschadiging. Het dragen van gehoorbescherming is verplicht bij die werkzaamheden en/of verblijf in die ruimten waar het geluidsniveau hoger is dan 85 dB(A).

Als het lawaai op de werkplek niet door technische voorzieningen is terug te dringen, dan dient men gehoor beschermende middelen te dragen. De effectieve geluidsvermindering van de diverse soorten gehoor beschermende middelen varieert sterk.

De toonhoogte van het lawaai bepaalt voor een groot deel de keuze. Om tot een goede keuze te kunnen komen, dienen er eerst geluidsmetingen ter plaatse te worden uitgevoerd.

Tabel: dempende werking gehoorbescherming

Gehoorbeschermingsmiddelen	Gemiddelde geluidsvermindering (demping)
Oorpropjes van glansdonswatten	5 - 10 dB(A)
Schuimrolletjes	10 - 15 dB(A)
Beugel met oordopjes	10 - 15 dB(A)
Oorkappen op helm	15 - 20 dB(A)
Oorkappen beugel	20 - 30 dB(A)
Propjes en kappen combinatie	25 - 40 dB(A)

Bij het op de juiste manier inbrengen van gehoorbescherming speelt vanzelfsprekend hygiëne een grote rol.

Handbescherming

Handen zijn betrokken bij vrijwel alle handelingen tijdens het werk. Daarom vormen zij een kwetsbaar geheel. Ieder jaar weer opnieuw is het aantal handletsels goed voor een 1ste plaats. Handen kunnen niet tegen alle gevaren beschermd worden, maar wel bijvoorbeeld tegen koude, hitte, schuren, snijden, steken, chemicaliën, enzovoorts.

Bij werkzaamheden waar beknelling kan optreden is het dragen van handschoenen verboden.

BRAND- EN EXPLOSIEGEVAAR

Hieronder een aantal oorzaken waardoor brand kan ontstaan:

- Lassen, slijpen, snijwerkzaamheden, roken en open vuur
- Broei (bijv. met olie verontreinigde poetsdoeken)
- Verkeerde opslag of behandeling van brandgevaarlijke stoffen
- Elektrische kabels, etc

Neem preventieve maatregelen vóór aanvang van de werkzaamheden waar brandgevaar aanwezig kan zijn:

- Stel u op de hoogte van de plaats en bedieningsvoorschriften van brandblustoestellen in de nabije werkomgeving (gebruiksvoorschriften staan op ieder blustoestel aangegeven);
- Houdt deze vrij van obstakels;
- Gebruikte brandblustoestellen direct vervangen voor goedgekeurde nieuwe;
- Stel u op de hoogte van de vluchtwegen, houdt deze vrij van obstakels;
- Verwijder vóór aanvang van de werkzaamheden aanwezige brandbare materialen. Indien niet mogelijk, dek deze dan af met brandvertragende dekens;
- Gebruik bij open vuur geen vluchtige stoffen;
- Stel u op de hoogte van de alarmnummers en de wijze waarop brandmeldingen moeten worden doorgegeven;
- Zorg altijd voor een vrije doorgang voor de brandweer.

In het beginstadium zijn de meeste branden te blussen, maar neem hierbij beslist geen enkel onnodig risico.

Bij brand zonder kans op calamiteiten handelt u als volgt:

- Blijf kalm;
- Alarmeer, of laat alarmeren. Stel leidinggevende op de hoogte
- Probeer brand van geringe omvang te blussen.

Lukt dit niet, handel dan als volgt:

- Ontruim de werkplek;
- Lokaliseer de brand door ramen en deuren te sluiten;
- Sluit elektra- en gastoevoer af;
- Zorg voor goede doorgang voor de brandweer;
- Wacht op een veilige afstand tot de brandweer gearriveerd is.

ORDE EN NETHEID

RAAAK Personeel stelt hoge eisen aan orde en netheid in haar vestiging en op locaties waar werkzaamheden worden uitgevoerd. Hiermee wordt een zo veilig mogelijke werksituatie en een maximale bescherming van het milieu nagestreefd. Tevens wordt de kwaliteit van de uitvoering van het werk op deze manier bevorderd. Daarom wordt van een ieder verwacht zich volledig aan onderstaande regels te houden.

- Alle werklocaties dienen iedere dag schoon en opgeruimd te worden achtergelaten. Iedereen dient zijn eigen werkomgeving schoon en opgeruimd te houden. De direct leidinggevende ziet er op toe dat zijn afdeling schoon is;
- Looppaden, wegen, trappen, gangen, deuren enz. dienen over de gehele breedte vrij te zijn van obstakels. Obstakels welke niet kunnen worden verwijderd dienen te worden voorzien van een duidelijke markering;
- Gemorste olie en/of chemicaliën dienen direct te worden opgeruimd;
- Afvalmateriaal moet worden gedeponereerd in de daartoe bestemde containers of afvalbakken;
- Bij het opslaan van losse onderdelen buiten de gebouwen, dient men rekening te houden met wijzigende weersomstandigheden (b.v. storm);
- Schaftgelegenheden/kantines, toiletten en wasgelegenheden dienen schoon en hygiënisch te worden gehouden;
- Regelmatig dient er door het toezichthoudend personeel te worden nagegaan of de opslag van materialen op de juiste wijze geschiedt.

MILIEUZORG

Bij het werken op locatie van derde dient men zich ervan te overtuigen dat voordat men ergens afval ingooit het wel toegestaan is om zich op deze wijze van het afval te ontdoen.

Chemisch afval, zoals oliën, vetten, spuitbussen enz., dienen op onze vestiging ingeleverd te worden, waar het op verantwoord wijze verwerkt wordt.

Bij milieucalamiteiten dient men zorg te dragen dat ten eerste de vervuiling gestopt wordt (olielekkages), vervolgens maatregelen genomen dienen te worden om de vervuiling te stabiliseren met bindmiddelen (absorptiekorrels) en tenslotte de vervuiling opgeruimd wordt.

Bedenk altijd vooraf welke milieurisico's de werkzaamheden met zich mee kunnen brengen.

SPECIFIEKE REGELS

Elektrisch handgereedschap

Het grootste gevaar bij het werken met elektrisch handgereedschap is vooral het krijgen van elektrische schokken. Veel gereedschap wordt gebruikt met 230 Volt wisselspanning, waarbij de schokken een dodelijke afloop kunnen hebben.

De werkelijke gevolgen van een stroomschok zijn afhankelijk van een aantal oorzaken.

In volgorde van belangrijkheid zijn dat:

- De stroomsterkte (combinatie van spanning en weerstand);
- Soort spanning (wissel- of gelijkspanning);
- Vochtigheid van de omgeving of persoon (vermindert de weerstand);
- Of men op een geïsoleerde vloer (of schoenen) staat;
- Hoe lang de stroomstoot door het lichaam gaat;
- Waar de stroomstoot het lichaam inkomt en de conditie van de persoon.

Om deze risico's te verminderen wordt er vaak gebruik gemaakt van veilige spanningen:

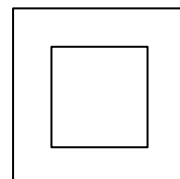
- Maximaal 120 Volt gelijkspanning;
- Maximaal 50 Volt wisselspanning.

Het begrip veilige spanning is geen absolute waarde. Er wordt van uitgegaan dat onder normale omstandigheden de weerstand van het menselijk lichaam zodanig is dat er bij deze spanningen geen dodelijke stroom door het lichaam gaat lopen.

Het kan echter zo zijn dat door een combinatie van de hierboven genoemde oorzaken de situatie sterk afwijkt van de 'normale omstandigheden'. In dat geval kunnen ook de veilige spanningen gevaarlijk zijn.

Bij het gebruik van veilige spanningen hebben we te maken met transformatoren.

Er is nog een andere mogelijkheid: het gebruik van dubbel geïsoleerd elektrisch handgereedschap. Gebruik hiervan verdient in de bouw de voorkeur, omdat rechtstreekse aansluiting op het net mogelijk is (gebruik transformator overbodig). Dit gereedschap is te herkennen aan het hiernaast afgebeelde keurmerk.

Opmerking: Er mag niet altijd dubbel geïsoleerd gereedschap gebruikt worden.

Bij het werken in ketels, tanks of kruipruimten is gebruik van 50 Volt wisselspanning of max. 120 Volt gelijkspanning verplicht, waarbij de transformator buiten de werkruimte moet staan.

Bij de aankoop van gereedschap moet worden gelet op doel en omstandigheden waarin het gereedschap wordt gebruikt. Goede inkoop is echter nog maar het halve werk.

Een goede instructie voor de gebruiker is zeker zo belangrijk. Er mag niet van worden uitgegaan dat men het wel weet. Raadpleeg vooral de aanwijzingen van de fabrikant en eis een in het Nederlands gestelde gebruiksaanwijzing. Let tevens op het CE-keurmerk.

Tot slot zetten we de belangrijkste punten met betrekking tot het gebruik van elektrische handgereedschappen nog even op een rij:

- Kies het juiste gereedschap (veilige spanning/dubbel geïsoleerd);
- Lees de gebruiksaanwijzing;
- Controleer de aanwezigheid van een geldige sticker van de veiligheidsinspectie;
- Controleer het apparaat en het snoer op beschadigingen; Overtuig u ervan dat beveiligingen in orde zijn;
- Zorg dat elektrisch handgereedschap droog blijft;
- Let ook op positie kabels (knellen, zuur, olie of vocht); Verlengsnoeren moeten ook aan voorschriften voldoen;
- Gebruik de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen (oog - gehoor);
- Na gebruik aan de steker - en nooit aan het snoer - uit het stopcontact trekken;
- Reparaties alleen door deskundige uit te voeren; met stilstaande motor en spanningsloos.

Snoerloos gereedschap wordt steeds populairder. Dit gereedschap wordt aangedreven door een accu, die kan worden opgeladen via het elektrisch lichtnet. Het voordeel van dit gereedschap is, dat de gebruiker niet over snoeren kan struikelen en dat het gereedschap in nagenoeg alle omstandigheden te gebruiken is. Als de accu defect is, moet deze worden vervangen. De oude accu is dan een chemisch afvalproduct en moet volgens de regels worden vernietigd.

Een last tillen en verplaatsen

Er is sprake van tillen wanneer een last met de handen wordt beetgepakt en vervolgens wordt verplaatst zonder mechanische hulpmiddelen en zonder lopen. Er is sprake van dragen wanneer een object met de handen tijdens een verplaatsing in horizontale richting wordt vastgehouden, zonder gebruik te maken van mechanische hulpmiddelen. Bij het tillen en dragen is vaak sprake van zware lichamelijke belasting.

Lichamelijke belasting komt zowel voor bij lichte als bij zware arbeid.

De werkzaamheden kunnen zittend of staand worden uitgevoerd. Hierbij worden spieren geactiveerd om spierkracht te leveren. Er wordt dan gebruik gemaakt van het houdings- en bewegingsapparaat, bestaande uit spieren, pezen, kapsels, banden, botten en gewrichten.

Een specifieke vorm van lichamelijke belasting is het tillen van zware lasten. Een opperman in de bouw tilt vaak 12.000 kg aan stenen per dag en daarnaast ook nog andere materialen. Dit vergroot de kans op ongevallen in de vorm van uitglijden en vallen.

Aandoeningen aan het houdings- en bewegingsapparaat zijn een enorm maatschappelijk probleem waarmee miljarden Euro's uitkeringen voor ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid zijn gemoeid.

De wetgeving kent geen grenswaarden voor maximaal aanvaardbare til- of draaggewichten. Tot op heden wordt door de Arbeidsinspectie een maximumtilgewicht van 25 kg gehanteerd. Tevens zijn in een aantal CAO's afspraken gemaakt over een maximumtilgewicht van 23 kg (Bouw CAO, e.d.).

Niet meer tillen dan 23 kg !!

Wat is de juiste manier om te tillen?

- Maak gebruik van de beenspieren;
- Til met gebogen knieën en met recht gehouden rug;
- Overtuig u ervan dat het te tillen voorwerp geen scherpe uitstekende delen heeft en draag het zo dicht mogelijk tegen u aan;
- Wees er steeds op attent dat uw vingers niet bekneld kunnen raken;
- Draag veiligheidshandschoenen en veiligheidsschoenen;
- Zorg voor orde en netheid, daarmee voorkom je struikelgevaar;
- Til niet meer dan 23 kg!!

WERKEN OP HOOGTE

Samenvatting

Werknemers op daken lopen tijdens hun werk nog steeds zeer grote risico's. Bijna dagelijks komen er bij de Arbeidsinspectie meldingen binnen van valpartijen van hoogte. Hiervan is ongeveer 10% een ongeval met dodelijke afloop. Het merendeel van de slachtoffers blijft voor de rest van het leven ernstig gehandicapt.

Vanaf 2,5 meter hoogte gelden veiligheidsmaatregelen voor het werken op hoogte. Voor klimmateriaal, zoals ladders, steigers, hoogwerkers en werkbakken, gelden eisen voor veilig ontwerp, gebruik en keuringen. Daarnaast zijn er vele aanvullende instructies voor het werken met klimmateriaal. Ook voor het werken op daken gelden nadere regels.

Wettelijke bepalingen

Aan het werken op hoogte zijn grote gevaren verbonden. Niet zozeer vanwege de grote(re) kans om te vallen, maar meer omdat de gevolgen van een val veel groter zijn. Daarnaast is en het gevaar van vallende voorwerpen. Als deze vanaf een hoogte vallen, kunnen ze groter gevaar en dus ernstig letsel of schade tot gevolg hebben.

In de wetgeving wordt er vanaf 2,5 meter gesproken van 'werken op hoogte'. Vanaf deze hoogte moeten er maatregelen worden getroffen om vallen van mensen of voorwerpen te voorkomen. Daarnaast wordt er in aanvullende arbobeleidsregels gesteld dat personen jonger dan 18 jaar niet mogen werken als er gevaar bestaat van vallen met ernstig letsel of van verdrinking.

Vanaf 2,5 meter moet er worden gewerkt op een steiger, bordes of werkvloer. Deze moeten zijn voorzien van een beveiliging, waardoor er minder kans bestaat op een val (bijvoorbeeld door het aanbrengen van leuning of hek) of op vallende voorwerpen (bijvoorbeeld door het plaatsen van schopplanken). Om op de steiger, het bordes of de werkvloer te komen moet er gebruik worden gemaakt van veilig klimmateriaal, zoals ladders, trappen en personenliften. In de Arboregels worden diverse waarden genoemd met betrekking tot de windbelasting. Als er staat niet meer gebruiken tot een maximum windkracht 6, of als er staat niet meer gebruiken vanaf windkracht 7, dan wordt hetzelfde bedoeld.

Op weg omhoog

Omdat klimmateriaal onder de Warenwet valt, is de leverancier verantwoordelijk voor het leveren van veilig klimmateriaal.

Op klimmateriaal moeten een aantal gegevens staan:

- Type aanduiding
- Naam en adres leverancier;
- Gebruiksaanwijzing in de taal van de gebruiker;
- Bouwjaar.

De gebruiker is verplicht het klimmateriaal veilig te gebruiken. Hij moet altijd controleren of het klimmateriaal voldoet aan de eisen die eraan worden gesteld en of het klimmateriaal niet versleten of beschadigd is.

Staande steigers

Met name in de bouw worden steigers veel gebruikt. Een steiger moet een veilige werkplek bieden. Steigerbouw is aan strenge veiligheidsregels gebonden en het bouwen van steigers mag alleen worden gedaan door steigerbouwers. In beleidsregel 7.34 wordt genoemd dat er een erkende opleiding tot steigerbouwer moet zijn gevolgd. Totdat de steiger gekeurd en vrijgegeven is, mag er niemand anders dan de steigerbouwer op. Een goedgekeurde steiger is bij elke toegang of opgang voorzien van een steigerkaart (Engels: 'scafftag'). Op deze steigerkaart staat ook de maximale belasting van de steiger vermeld.

Gebruikers van steigers mogen geen veranderingen aanbrengen aan de steiger. Onveilige situaties aan de constructie van de steiger (verankering, leuning, vloeren, opgangen) of onveilige situaties op de steiger (rommel, gladheid etc.) moeten onmiddellijk worden gemeld aan de leiding. Indien nodig worden de steigerkaarten verwijderd, totdat de onveilige situatie is opgeheven.

Elke steiger, galerij of bordes moet in ieder geval zijn voorzien van een goede leuning en kantplanken (schopplanken). De leuning moet minimaal 1 meter hoog zijn met een tussenregel op 50 centimeter. De kantplanken moeten minimaal 15 centimeter hoog zijn. In sommige gevallen zijn steigers geschikt gemaakt voor bevestiging van een hijswerktuig.

Om staande steigers veilig te gebruiken, zijn de volgende veiligheidsregels belangrijk:

- Vloerplanken en paden op steigers kunnen bij nat weer en vorst glad worden;
- Er moet worden gestrooid met zand of as om de planken of paden weer stroef te maken. *Let ook op gladde schoenen. Gemorste olie of bijvoorbeeld sneeuw moet direct worden opgeruimd;*
- Let op dat gereedschappen en materiaal (stenen, bouten etc.) niet rondslingeren. Iemand kan er over struikelen of de spullen kunnen naar beneden vallen;
- Op een steiger mogen geen ladders of trapjes worden gebruikt. Indien nodig mogen er hulpsteigers van maximaal 0,5 meter worden geplaatst. Vaak is daarvoor tijdens de bouw van de steiger een speciale voorziening gemaakt;
- Belast de steiger nooit zwaarder dan toegestaan. Het maximale gewicht staat vermeld op de steigerkaart in kilo's per vierkante meter steigeroppervlak. Een te zwaar belaste steiger kan in elkaar storten.

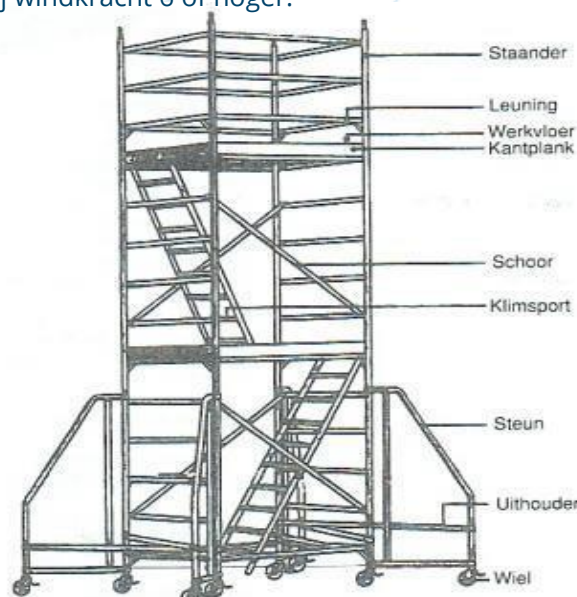
Rolsteigers

Een rolsteiger is een steiger, die verplaatsbaar is. Hij heeft wieltjes, is smal en is gemaakt van zeer licht materiaal (aluminium). Het gevaar van een rolsteiger is daarom dat hij bij verkeerd gebruik kan omvallen. Als de rolsteiger zelf moet worden opgebouwd, is het belangrijk dat alle onderdelen worden gebruikt. Als u een onderdeel mist of overhoudt, betekent dit dat de rolsteiger niet veilig is. Voor een rolsteiger gelden dezelfde algemene veiligheidsregels als voor een staande steiger.

Daarnaast zijn ook de volgende regels belangrijk voor het veilig gebruiken van rolsteigers:

- Voordat iemand de rolsteiger beklimt, moeten alle wielen tegen weggrollen zijn beveiligd. Steunen en uithouders moeten goed worden uitgezet;
- Ga nooit staan op de schoren of op de pijpen van de rolconstructie. U kunt er van af glijden en als een onderdeel van de rolsteiger verbuigt, betekent dit dat hij instabiel en verzwakt is;
- Een rolsteiger moet altijd van binnenuit worden beklommen. Omdat een rolsteiger smal is, bestaat het gevaar dat hij om wordt getrokken;
- Bij het beklimmen van de rolsteiger moeten de handen vrij zijn om te klimmen. Gereedschap en materiaal dat mee naar boven moet, kan eventueel later omhoog worden gehesen;
- Bij het verplaatsen van rolsteigers mag er zich niemand op de steiger bevinden;
- Verplaatsen van rolsteigers moet gebeuren door mankracht. Let op dat de steiger niet omgeduwd wordt en dat de steiger wordt verplaatst over een vloer met niet te veel oneffenheden, die ook omvallen zouden kunnen veroorzaken. Als de steiger hoger is dan 12 meter, dan dient voor de verplaatsing de steiger te worden teruggebouwd tot 8 meter;
- Steunen en uithouders moeten tijdens het verplaatsen zo kort mogelijk aan de grond worden gehouden, zodanig dat deze niet kunnen inschuiven en ze de rolsteiger kunnen ondersteunen tegen omvallen;
- Indien nodig kunnen planken of u-profielen langs de wielen worden gelegd als 'rails' om de steiger gemakkelijker te verplaatsen;
- De rolsteiger mag niet worden gebruikt bij windkracht 6 of hoger.

Hoogwerkers

Voor werkzaamheden waarbij op verschillende hoogten moet worden gewerkt en het bouwen van een steiger geen goede oplossing is, zijn er vele verschillende typen hoogwerkers beschikbaar.

Er kunnen twee categorieën hoogwerkers worden onderscheiden:

- Vast opgestelde hoogwerkers. Deze hoogwerkers zijn meestal wel verrijdbaar, maar niet tijdens het gebruik;
- Mobiele hoogwerkers. Deze hoogwerkers kunnen worden verreden, terwijl de werkbak boven is of beweegt. Veel voorkomende typen mobiele hoogwerkers zijn:
  - Schaarhoogwerkers;
  - Telescoophoogwerkers;
  - Knikgiekhoogwerkers;
  - Knikgiektelescoophoogwerkers.

Afhankelijk van de uitvoering zijn hoogwerkers wel of niet voorzien van stempels en/of uithouders. Vaak zijn er geen stempels en/of uithouders en wordt de hoogwerker in evenwicht gehouden door contragewichten. Hoogwerkers met een veranderlijke vlucht moeten zijn voorzien van een automatische inrichting. Zo zijn er bijvoorbeeld mobiele telescoop- en knikgiektelescoophoogwerkers, die automatisch tot een veilige afstand inschuiven als ermee wordt gereden.

Een hoogwerker moet zijn voorzien van een keuringsplaatje, dat aangeeft dat de hoogwerker voldoet aan de wettelijke eisen. Een hoogwerker dient jaarlijks te worden gekeurd. Ook moet op de hoogwerker staan aangegeven wat de toelaatbare belasting is tijdens het gebruik.

Enkele typische gevaren van hoogwerkers zijn:

- Kantelen: doordat wordt gereden op een hellende ondergrond, of doordat de beveiligingen zijn uitgeschakeld, waardoor de telescooparm te ver kan worden uitgeschoven of doordat wordt gehesen met de werkbak;
- Bekneld raken in het hefmechanisme van schaarhoogwerkers. Deze moeten daarom zijn voorzien van een scherm tot 1,5 meter (als er niet dichtbij kan worden gekomen hoeft dit scherm slechts 0,5 meter hoog te zijn).

Sommige types zijn geblokkeerd vlak voordat er knelgevaar ontstaat.

De bediener moet dan zelf inspecteren of er zich niemand op de knelplaatsen bevindt alvorens de bediener verder daalt:

- Vallen bij uitstappen uit de hoogwerker op bijvoorbeeld een balkon;
- Uit de werkbak schieten als deze bijvoorbeeld blijft steken onder een raamkozijn.

Enkele regels voor het veilig werken met hoogwerkers zijn:

- Een hoogwerker mag alleen worden bemand en bediend door personeel, dat daarvoor een deugdelijke opleiding heeft gevolgd;
- Pas als de werkbak in de laagste stand staat, mag er worden in- en uitgestapt;
- Bij werken boven de 25 meter moeten de personen in de werkbak beschikken over (radio) communicatie met de toezichthouder. Boven de 25 meter moeten zij ook gebruik maken van valbeveiliging;
- Als de hoogwerker wordt verreden, moet op de begane grond een begeleider meelopen. De mast van de hoogwerker mag dan maximaal 3 meter hoog zijn;
- Op bepaalde locaties (bijvoorbeeld bij chemische bedrijven waar gevaar bestaat voor een gasuitbraak) kunnen er extra voorzieningen worden vereist, zoals de aanwezigheid van perslucht in de werkbak of een noodvoorziening om de werkbak snel beneden te krijgen;
- Bij windkracht 6 of hoger mag de hoogwerker niet meer worden gebruikt.

Ladders

Er zijn verschillende soorten ladders. Afhankelijk van het type worden diverse eisen op het gebied van veiligheid gesteld. Enkele soorten verplaatsbare ladders zijn:

Ladders voor gebruik tegen muren of gevels

- Enkele ladders;
- Schuifladders: met behulp van een touw kunnen deze ladders worden uitgeschoven tot de gewenste lengte;
- Opsteekladders: deze ladders worden met de hand uitgeschoven tot de gewenste lengte.

Vrijstaande ladders

- Reformladders: de beide helften van deze ladder kunnen in omgekeerde V-vorm worden neergezet, zodat de ladder vrij kan staan. In dat geval moet ook de stabiliteitsbalk, waarvan de reformladder is voorzien, worden gebruikt. De beide helften kunnen ook als opsteekladder worden gebruikt tegen een muur of gevel.

De meest voorkomende oorzaken van ongelukken met ladders zijn:

- Slecht onderhoud, slechte bomen of beschadigde sporten;
- Onjuist gebruik, bijvoorbeeld niet goed vast zetten van het touw bij schuifladders;
- Onveilige opstelling, zoals een gladde of zachte ondergrond of geen verankering aan de bovenzijde;
- Gladde sporten of treden bij nat- of vriesweer;
- Verkeerde schoenen (gladde zolen, schoenen zonder hak).

Om ladders veilig te gebruiken, zijn de volgende regels belangrijk:

- Ladders die in fabrieken en werkplaatsen worden gebruikt, mogen maximaal 7 meter lang zijn, ladders van glazenwassers mogen maximaal 12,25 meter lang zijn. Daarboven moet een andere manier worden bedacht om boven te komen (hangsteiger, steiger, hoogwerker, kooiladder, lift, trap);

- De voet van de ladder moet op een harde ondergrond staan. Als er gevaar voor wegglijden bestaat, moet er een drempel worden gemaakt waar de ladder tegen rust. De ladder mag niet op een schuine ondergrond staan;
- De bovenkant van de ladder moet worden vastgezet (bijvoorbeeld met steigertouw), zodat de ladder niet kan wegglijden;
- Een schuifladder moet door twee personen worden opgesteld.
Let op of de ladder niet ondersteboven of achterstevoren staat, omdat dan ook de sporten verkeerd staan, waardoor het gevaar van uitglijden groter wordt;
- De ladder moet onder een hoek van 65-75 graden staan. Als de voeten tegen de onderkant van de ladder staan en met gestrekte armen de bomen recht vooruit kunnen worden aangeraakt, staat de ladder ongeveer in de goede hoek (om deze hoek te bereiken wordt ook wel gezegd: lengte ladder = werkhoogte + 4%);
- De ladder moet minimaal 1 meter uitsteken boven de hoger gelegen werkvloer, die moet worden betreden;
- Metalen ladders (die immers geleidend zijn voor elektriciteit) moeten minimaal 2,5 meter van niet geïsoleerde elektrische leidingen of apparatuur staan;
- Beklim de ladder en sta er altijd op met het gezicht naar de ladder toe. Sta tijdens het werken met twee voeten op de sport en zorg dat één hand vrij blijft om u vast te houden;
- Vanaf windkracht 7 mogen geen ladders worden gebruikt. Ladders moeten schoon zijn om uitglijden op de ladder te voorkomen. Laat een ladder nooit onbeheerd achter;
- Gebruik nooit een beschadigde ladder. Ga ook niet zelf repareren, maar laat reparaties over aan een deskundige;
- Houten ladders mogen nooit worden geschilderd, wel gelakt of in de olie gezet.

Bouwliften

Voor het transport van goederen en materieel naar de hoger gelegen werkplek zijn er bouwliften. Deze zijn niet bedoeld voor vervoer van personen. Op de wand van de lift moet ook een waarschuwing staan dat er geen mensen op mogen 'meeliften'. De bouwlift mag alleen vanaf beneden bedienbaar zijn.

Meestal staat er ook een maximaal toelaatbare belasting op de lift. Voorkomen moet worden, dat goederen tijdens het vervoer uit de bouwlift vallen. Daarom zijn goede sluitbomen en minimaal twee vaste wanden noodzakelijk.

Hellende en platte daken

Het grootste risico van hellende daken is meestal wel bekend: uitglijden op het schuine, vaak gladde oppervlak. Hellende daken zijn daarnaast vaak ook te zwak om op te lopen, waardoor het gevaar bestaat er doorheen te zakken.

Bij zwakke daken of daken, die gemaakt zijn van niet draagkrachtig materiaal (bijvoorbeeld asbestcementplaten, glazendaken in de tuin en kassenbouw, lichtkoepels), moeten er loopplanken op het dak worden aangebracht. Deze loopplanken moeten minimaal 60 centimeter breed zijn. Op de loopplanken moeten loopplaten worden aangebracht met een onderlinge afstand van maximaal 40 centimeter. De loopplank moet vanaf een steiger of ladder te betreden zijn.

De risico's van platte daken worden vaak onderschat. Met name de dakrand en openingen in het dak (bijvoorbeeld uitsparingen voor lichtkoepels) zijn gevaarlijke plekken. Vloeropeningen mogen nooit worden afgedekt met bijvoorbeeld een zeil.

Een opening in het dak moet door een hekwerk of kantplanken zijn afgeschermd. Onder grote openingen moet een vangnet worden aangebracht. Als er kort aan de dakrand wordt gewerkt, moet er een dakrandbeveiliging worden aangebracht. Dit is bijvoorbeeld een dakrelingensysteem, een hekwerk of een leuning.

ALGEMENE VOORSCHRIFTEN

Hieronder zijn een aantal algemeen geldende regels opgenomen voor het uitvoeren van werkzaamheden door werknemers van RAAAK Personeel:

- Iedereen is verplicht de juiste PBM te dragen op plaatsen en/of voor werkzaamheden waar deze voorgeschreven zijn;
- Men dient de PBM op de juiste wijze te gebruiken en te onderhouden;
- Indien PBM niet meer voldoen aan het oorspronkelijke doel waar ze voor gemaakt zijn, dient hiervan melding te worden gemaakt aan de betreffende leidinggevende. Deze dient ervoor te zorgen dat de geconstateerde tekortkoming wordt verholpen. Pas als alles in orde is bevonden kan weer worden aangevangen met het werk;
- Alléén de PBM die door ons of door de inlener zijn verstrekt of aanbevolen mogen worden gebruikt voor de uitvoering van werkzaamheden;
- Men dient voordat werkzaamheden worden gestart op de hoogte te zijn van de plaats en de werking van reddingsmiddelen, zoals brandblussers, EHBO en meldpunt voor calamiteiten;
- Het is niet toegestaan dat men reddingsmiddelen gebruikt voor andere doeleinden dan waarvoor ze bedoeld zijn;
- Reddingsmiddelen en Persoonlijke Beschermingsmiddelen dienen regelmatig te worden gecontroleerd op aanwezigheid en staat van onderhoud;
- De werkkleding dient schoon te zijn en representatief voor ons imago;
- Het dragen van ringen en andere sieraden is niet verboden, maar wordt sterk afgeraden. Het risico een vinger ernstig te beschadigen of zelfs te verliezen is groot;
- Het is verboden te roken op die plaatsen waar dit is aangegeven. Ook het nuttigen van eten of drinken is uit veiligheidsoverwegingen op de meeste werkplekken verboden;
- Het is verboden alcohol en drugs in bezit te hebben.

BEDRIJFSGEZONDHEIDSKUNDIGE ASPECTEN

Periodiek ArbeidsGezondheidskundig Onderzoek (PAGO)

Het is voor medewerkers mogelijk om een PAGO te ondergaan. Een PAGO is een medisch onderzoek dat de gezondheid van werknemers beoordeelt, op die aspecten waarin zij risico's lopen in het werk. Deze risico's kunnen worden vastgesteld in een Risico-Inventarisatie en – Evaluatie (RI&E) op basis waarvan een bedrijfsarts de inhoud en de periodiciteit van het PAGO bepaalt.

Na het onderzoek geeft de bedrijfsarts een persoonlijk advies. De werkgever wordt hier niet van op de hoogte gesteld. Als de bedrijfsarts gezondheidsproblemen constateert, kan hij de kandidaat uitnodigen voor een vervolgonderzoek of doorverwijzen naar huisarts of specialist. Het PAGO is voor de werknemer kosteloos. Indien de werknemer gebruik wil maken van een PAGO kan hij dit kenbaar maken bij de contactpersoon van Raaak Personeel.

Vrijwillig Arbeidsgezondheidskundig spreekuur

Het arbeidsgezondheidskundig spreekuur is een gelegenheid voor de medewerkers om werkgerelateerde problemen te bespreken met een deskundige van de Arbodienst. Doel van het spreekuur is werksituaties te bespreken die een negatieve uitwerking (kunnen) hebben op het functioneren van de medewerker.

De medewerker wordt in de gelegenheid gesteld op eigen initiatief een afspraak te maken met een deskundige van de Arbodienst voor vragen die liggen op het gebied van gezondheid en arbeidsomstandigheden.

PICTOGRAMMEN

Verbodsborden

Verboden te roken			Geen drinkwater
Vuur, open vlam en roken verboden			Geen doorgang voor onbevoegden
Verboden voor voetgangers			Verboden voor transportvoertuigen
Verboden met water te blussen			Verboden toegang

Gebodsborden

OOGBESCHERMING
VERPLICHT

VEILIGHEIDSHELM
VERPLICHT

GEHOORBESCHERMING
VERPLICHT

ADEMBESCHERMING
VERPLICHT

VEILIGHEIDSSCHOENEN
VERPLICHT

VEILIGHEIDHANDSCHOENEN
VERPLICHT

VEILIGHEIDSPAK
VERPLICHT

ALGEMEEN
GEBOD

INDIVIDUEEL HARNAS
VERPLICHT

VERPLICHTE OVERSTEEKPLAATS
(voor voetgangers)

REDDING- EN ONTRUIMING

PICE 032
Vluchtweg
linksboven

PICE 033
Vluchtweg
rechtsboven

PICE 034
Vluchtweg
links onder

PICE 035
Vluchtweg
rechts onder

PICE 036
Vluchtweg
links

PICE 037
Vluchtweg
rechts

PICE 038
Nooduitgang

PICE 039
Nooduitgang

PICE 040
Vlucht ladder

PICE 041
Vlucht ladder
links

PICE 042
Vlucht ladder
rechts

PICE 043
Richtingspijl

PICE 044
Richtingspijl

PICE 045
Uitgang

PICE 046
Verzamelplaats

PICE 047
Vluchtwegaanduiding
rechts

PICE 048
Vluchtwegaanduiding
links

PICE 049
Trep punt

PICE 050
Richtingspijl